

Sundbyberg 2017-09-28

Dnr.nr: S2017/02040/FST

Vår referens: Sofia Karlsson

Mottagarens adress:
s.registrator@regeringskansliet.se,
s.fst@regeringskansliet.se

Remissvar: Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 41 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter. Vi driver medlemmarnas funktionsrätt, det vill säga rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Utredarens uppdrag var att ta fram ett förslag till en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen. Funktionsrätt Sverige har inte gått igenom alla förslag, utan har istället valt att fokusera på ett antal för oss centrala frågor. Det handlar om samråd, valfrihet, att åldras med få eller inga anhöriga, hjälpmedel och hälsofrämjande åtgärder.

1. Samråd

Vi har hittat förslag som inkluderar samråd med användarna vid två tillfällen. Det handlar om ett brukarråd för att ta tillvara erfarenheterna från dem som får vård och omsorg vid utvärderingen (kap 15) och i samband med Folkhälsomyndighetens uppdrag att ta fram kunskapsstöd för kommunernas insatser inom hälsofrämjande och förebyggande arbete för äldre personer (9.4).

För oss är det förvånande att krav på samråd inte genomsyrar utredningen i högre utsträckning. Många äldre har någon form av funktionsnedsättning. Det innebär att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska gälla. I Artikel 4.3, står det att konventionsstaterna ska nära samråda och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning i beslutsfattande processer i frågor som berör dem. Funktionsrätt Sverige anser därför att regeringen i det fortsatta arbetet med denna utredning tar hänsyn till de konventioner vi undertecknat.

2. Valfrihet och specifika behov

Funktionsrätt Sverige saknar förslag kring hur valfriheten vad gäller särskilda boenden för äldre ska säkerställas. Detta är viktigt inte minst för personer som på grund av sin funktionsnedsättning behöver särskild kompetens. Utredaren tar upp ett antal exempel som behovet av personal som kan taktilt teckenspråk eller har kompetens kring intellektuell funktionsnedsättning. Utredaren för också ett resonemang kring fördelar att stanna i nuvarande boende för dem som har ett sådant, också när man blir äldre, men kommer inte med några konkreta förslag. Lagen om valfrihetssystem (LOV) finns i flertalet kommuner och enligt utredaren har detta ökat antalet utövare och i viss del mångfalden. Lagen finns dock inte i alla kommuner och även med LOV är det inte säkert att de äldre har valmöjlighet i praktiken. Utbud och lediga platser styr snarare än äldres behov. Funktionsrätt Sverige önskar därför en djupare belysning över hur våra medlemsgruppers behov och trygghet ska säkerställas.

3. Åldras med få eller inga anhöriga

Många personer med funktionsnedsättning har små sociala sammanhang, som riskerar att minska ytterligare när de blir äldre. Utan anhöriga som hjälper till med praktiska saker och att hantera kontakter med vård, omsorg med flera, riskerar de att falla mellan stolarna. Många anhöriga, inte minst föräldrar till personer med funktionsnedsättning, känner oro för vad som ska hända när eller

om de själva dör. Att anhöringsinsatserna ökat i samhället i stort, styrker den oron. Beräkningar tyder på att kring en fjärdedel av äldreomsorgen utförs av anhöriga. Utredarens förslag om uppföljning och vägledning rörande daglig verksamhet och öppna verksamheter (13.4) hanterar den sociala aspekten av ensamhet, men inte de som rör trygghet ifall vi inte själva kan eller orkar stå upp för våra rättigheter. Funktionsrätt Sverige önskar därför en grundlig genomgång av hur tryggheten kan stärkas för äldre som saknar anhöriga.

4. Hjälpmedel

Utredaren föreslår att Socialstyrelsen får i uppdrag att utreda orsakerna bakom de skillnader i tillgång till hjälpmedel som finns mellan personer över och under 65 år samt mellan äldre kvinnor och män. (9.10). En teori skulle kunna vara att uppdelningen i ansvar för hjälpmedel, beroende om de används på fritiden, i arbetet eller i bostaden, spelar in. Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget men vill samtidigt betona vikten av att uppdraget inte begränsas, utan kommer att omfatta hela hjälpmedelsområdet.

5. Hälsofrämjande och förebyggande insatser

Utredaren skriver att kommunerna har ett tydligt ansvar för att underlätta för äldre att vara fysiskt och socialt aktiva (Kapitel 9.2). Detta gäller inte minst för äldre med en funktionsnedsättning som under livet bidragit till isolering och minskad fysisk aktivitet. För att uppfylla det ansvaret krävs att promenadstråk, badhus, idrottshallar med mera är tillgängliga för äldre och personer med funktionsnedsättning. Så är inte fallet idag. Detta är inte i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som även gäller för kommunerna, och det får också konsekvenser för äldre och äldres hälsa. Funktionsrätt Sverige hade därför önskat mer konkreta förslag för hur man ska kunna säkerställa att kommunerna följer Funktionsrättskonventionen och verkligen tar sitt ansvar för äldres hälsa.

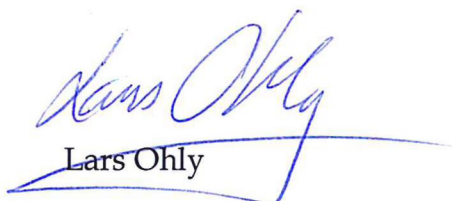
Övriga synpunkter

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslagen om stärkt kvalitet (6.9). Vi vill särskilt framhålla förslaget om att den äldre personen vet vem som ska ge hjälp och när samt förslaget om att alla insatser ska utformas utifrån att äldre personer som omsorgstagare är individer, det vill säga olika. Inte minst gäller det personer med olika funktionsnedsättningar. **Funktionsrätt Sverige** anser också att alla, även äldre ska omfattas av "goda levnadsvillkor", och tillstyrker därför förslaget om att regeringen i direktiven till den kommande

översynen av socialtjänstlagen tar upp frågan om nivån på de insatser som tillhandahålls inom äldreomsorgen enligt socialtjänstlagen (16.3). Slutligen så tillstyrker vi förslaget om gemensamma vård- och omsorgsjournaler (Sammanhållen vård), eller att systemen åtminstone ska vara kompatibla så att tillgång kan ges om så skulle behövas.

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

Lars Ohly

Ordförande